

GENEL MUHASEBE

**Prof. Dr. Ercan BAYAZITLI
Prof. Dr. Orhan ÇELİK
Prof. Dr. Kadir GÜRDAL**

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

GENEL MUHASEBE

Prof. Dr. Ercan BAYAZITLI

Prof. Dr. Orhan ÇELİK

Prof. Dr. Kadir GÜRDAL

Kapak ve Sayfa Düzeni: Gamze Uçak

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

1. Baskı: Ekim 2015, Ankara

2. Baskı: Eylül 2016, Ankara

3. Baskı: Eylül 2019, Ankara

4. Baskı: Nisan 2022, Ankara

ISBN No: 978-605-9221-04-7

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Ankamat Matbaacılık Sanayi Tic.Limited Şirketi

Sertifika No: 46700

1344. Cadde No: 60

İvedik Organize Sanayi Bölgesi

Yenimahalle – ANKARA

Tel: 0(312) 394 54 94 – 95

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

GENEL MUHASEBE

Prof. Dr. Ercan BAYAZITLI

Prof. Dr. Orhan ÇELİK

Prof. Dr. Kadir GÜRDAL

ÖNSÖZ

İşletme faaliyetleriyle ilgili karar vermek durumunda olanların kullandığı araçlardan biri de muhasebe bilgileridir. Karar verme sürecinde muhasebe bilgilerinin etkin şekilde kullanılabilmesi muhasebe bilgilerinin üretilme sürecinin bilinmesini gerektirir. Bu nedenle muhasebe eğitimi klasik işletme eğitiminin önemli bir kısmını oluşturur. Muhasebe eğitiminin beklenen faydayı sağlaması için eğitim programının gerekli ayrıntıları içerecek şekilde oluşturulması gerekir. Bu kitabın öncelikli amacı geleceğin karar vericileri olan öğrencilerimizin muhasebe alanında gerek lisans düzeyindeki eğitimlerinde gerekse meslek sınavlarına hazırlık aşamasında ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

Kitabın omurgasını uzun süredir Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yürüttüğümüz derslerde izlediğimiz içerik oluşturmuştur. Buna ek olarak özellikle meslek sınavlarına yönelik hazırlık yapanların faydalanabileceği ve muhasebe meslek mensuplarının gerektiğinde kullanabilecekleri bir kaynak hazırlamak da hedeflenmiştir. Bu nedenle lisans düzeyindeki bir eğitim için ayrıntılı da sayılabilecek, kapsamlı bir çalışma yapılmış; böylece farklı kesimlerden kullanıcıların beklentilerini karşılayacak bir içerik ortaya çıkmıştır.

Yazarlar her ne kadar aynı kürsünün öğretim üyeleri olsa da ayrı üslupları kitapta bir araya gelmiştir. Yayın aşamasında uyumlaştırma sağlanmış olsa da anlatım ve sunumda bir takım uyumsuzluk ve eksikliklerin ortaya çıkmış olması muhtemeldir. Bu nedenle okuyucuların kitapla ilgili görüş ve eleştirilerini yazarlara aktarmaları önemli bir geri bildirim, kitabın sonraki baskıları açısından ise değerli bir katkı olacaktır.

Bu kitap hocalarımız ve öğrencilerimizden öğrendiklerimiz sonucunda oluştu. Akademik hayata başladığımız günden bugüne kadar geçen süreçte hocalarımızın katkıları çok büyüktür. Kimileri kitapları, makaleleri; kimileri dersleri, sohbetleri ile bizlere çok şey kattılar. Hepsine sonsuz teşekkür ederiz. Ancak bizlere her zaman gösterdiği desteği ve üzerimizdeki emeği nedeniyle değerli hocamız Prof. Dr. Yüksel Koç YALKIN'ın adını ayrı olarak anmalıyız. Hayatlarımızdaki dokunuşları ve katkıları için ona ayrıca müteşekkiz.

Öğrencilerimizden de çok şey öğrendik. Burada adını sayamayacağımız kadar çok öğrencimizden yıllarca geri bildirim aldık. Derslerimizde öğrencilerimize öğretirken aynı zamanda bizler de öğreniyoruz. Hepsine teşekkürler...

Kitabın bu baskısında 3. Baskı'da saptanan hatalar düzeltilmiş ve gerekli görülen güncellemeler yapılmıştır. Kitabımızın tüm ilgililere faydalı olması dileğiyle...

Ankara, 2022.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
GİRİŞ	19

BİRİNCİ BÖLÜM MUHASEBE ve FİNANSAL RAPORLAMA

A. MUHASEBE NEDİR?	23
B. FİNANSAL RAPORLAMA İÇİN MUHASEBE KAYIT SİSTEMİ	25
1. Muhasebe Bilgi Sisteminin İki Temel Fonksiyonu.....	25
2. Finansal Raporlamada Üç Bilgi	25
a. Bilanço	26
i. Varlıklar	26
ii. Kaynaklar	30
b. Gelir Tablosu	31
i. Gelirler	33
ii. Giderler	34
c. Finansal Durumdaki Değişim Bilgisi	35
3. Muhasebe Bilgilerinin Tarihsel Süreçte Taşdığı Önem	35
C. FİNANSAL TABLO KULLANICILARI ve FİNANSAL KARARLAR	37
1. Finansal Tablo Kullanıcıları	37
2. Finansal Karar Alma Sürecinde Finansal Bilgiler	39

İKİNCİ BÖLÜM MUHASEBE TEMEL EŞİTLİĞİ ve ÇİFT YANLI KAYIT SİSTEMİ

A. MUHASEBE TEMEL EŞİTLİĞİ	41
B. ÇİFT YANLI KAYIT SİSTEMİ	43
C. ÇİFT YANLI KAYIT SİSTEMİ ve HESAP	50
1. Çift Yanlı Kayıt Sisteminde Hesap	50
2. Hesapların İşleyiş Kuralları	52
3. Hesapların Sınıflandırılması	61
D. DEFTERLER ve BELGELER	62
1. Defterler	62
a. Envanter Defteri	63
b. Günlük Defter ve Büyük Defter	64
2. Muhasebe Kayıt Belgeleri	72
3. Muhasebe Kayıt Düzeni	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MUHASEBE BİLGİLERİNİN NİTELİĞİ

A. MUHASEBENİNİN TEMEL KAVRAMLARI	75
B. GENEL KABUL GÖRMÜŞ MUHASEBE İLKELERİ ve MUHASEBE STANDARTLARI ...	80
C. MUHASEBE BİLGİLERİNİN NİTELİKSEL ÖZELLİKLERİ	81
1. Temel Niteliksel Özellikler	81
2. Destekleyici Niteliksel Özellikler	83
BÖLÜM EKİ.....	85

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
MUHASEBE DÖNEMİ ve MUHASEBE DÖNGÜSÜ

A. MUHASEBE DÖNEMİ	89
B. MUHASEBE DÖNGÜSÜ	89
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	111

BEŞİNCİ BÖLÜM
TÜRKİYE'DE MUHASEBE UYGULAMALARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

A. MUHASEBE KAYITLARI ve FİNANSAL TABLOLARIN HAZIRLANMASINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER	121
B. FİNANSAL TABLOLARIN DENETİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	128

ALTINCI BÖLÜM
KATMA DEĞER VERGİSİ ve MUHASEBE KAYITLARI

A. KATMA DEĞER VERGİSİNİN DOĞASI	133
B. KATMA DEĞER VERGİSİ'NİN TAHAKKUKU	135
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	139

YEDİNCİ BÖLÜM
STOKLAR

A. TİCARİ MALLAR	142
1. Ticari Malların Satın Alınmasının ve Satın Almayla İlgili Diğer İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi	142
a. Ticari Malların Satın Alınması	144
b. Ticari Malların Satın Alınmasında Katlanılan Giderler	144
c. Satın Alınan Ticari Malların Satıcıya İadesi	145
d. Satın Alınan Ticari Malların İadesinde Katlanılan Giderler	145
e. Satın Alma Sonrası Sağlanan Alış İskontoları	146
2. Ticari Malların Satışının ve Satışla İlgili Diğer İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi	146
a. Aralıksız Sayım Yöntemi	147
i. Ticari Malların Satışı	147
ii. Ticari Malların Satışında Katlanılan Giderler	149
iii. Satılan Ticari Malların İşletmeye İadesi	149

iv. Satılan Ticari Malların İşletmeye İadesinde Katlanılan Giderler	150
v. Satış Sonrasında Alıcıya Yapılan İskontolar	151
vi. Ticari Mal Satış Kârı veya Zararının Belirlenmesi	151
b. Aralıklı Sayım Yöntemi	153
i. Ticari Malların Satışı	154
ii. Ticari Malların Satışında Katlanılan Giderler	155
iii. Satılan Ticari Malların İşletmeye İadesi	155
iv. Satılan Ticari Malların İşletmeye İadesinde Katlanılan Giderler	156
v. Satış Sonrasında Alıcıya Yapılan İskontolar	156
vi. Satılan Ticari Mallar Maliyetinin ve Ticari Mal Satış Kârı veya Zararının Belirlenmesi	156
3. Ticari Mal Hareketlerinde Avans İşlemleri	159
a. Verilen Sipariş Avansları	159
i. Verilen Yurtiçi Sipariş Avansları	160
ii. Verilen Yurtdışı Sipariş Avansları	161
b. Alınan Sipariş Avansları	163
i. Alınan Yurtiçi Sipariş Avansları	164
ii. Alınan Yurtdışı Sipariş Avansları	165
4. Ticari Mal Mevcudunun İzlenmesi	166
a. Ticari Mal Sayım Noksanları	167
b. Ticari Mal Sayım Fazlaları	170
5. Ticari Malların Bilanço Tarihinde Ölçülmesi	172
a. Değeri Düşen Ticari Malların Yardımcı Hesaplarda İzlenmesi ve Değer Düşüklüğü İçin Karşılık Ayrılması	174
b. Ticari Mallar Hesabında İzlenen ve Karşılık Ayrılan Değeri Düşük Ticari Malların Satılması	175
6. Ticari Mallarla İlgili Özellikli Bazı Konular	179
a. Zarar Gören Ticari Mallarla İlgili Olarak Alınan Sigorta Tazminatları	179
b. Ticari Mallarla İlgili Ambalaj Malzemeleri	181
i. Ticari Mal Alımında Kullanılan Ambalaj Malzemeleri	181
ii. Ticari Mal Satışında Kullanılan Ambalaj Malzemeleri	183
BÖLÜM EKİ	
Satılan Ticari Mallar Maliyetinin Belirlenmesi – Maliyet Hesaplama Yöntemleri .	189
BÖLÜM EKİ	
Ticari Mallar Hesabında İzlenen ve Karşılık Ayrılan Değeri Düşük Ticari Malların Satılması	195
BÖLÜM EKİ	
Değeri Düşük Ticari Malların Ayrı Bir Ana Hesapta İzlenmesi ve Değer Düşüklüğü İçin Karşılık Ayrılması	205
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	209

SEKİZİNCİ BÖLÜM
HAZIR DEĞERLER

A. KASA.....	217
1. Hesabın Niteliği	217
2. Kasa Mevcudunun İzlenmesi.....	218
3. Yabancı Para Varlıkları ve Kur Farkları.....	221
B. BANKALAR	223
1. Banka Mevduatının Ödeme Aracı Olarak Kullanılması	224
2. Banka Mevduatının Finansal Yatırım Aracı Olarak Kullanılması.....	225
a. Aynı Muhasebe Döneminde Vadenin Sona Ermesi	226
b. Vade İçinde Bilanço Düzenlenmesi.....	227
3. Banka Mevduatının Mutabakatı	229
C. ÇEKLER	230
1. Alınan Çekler	231
2. Verilen Çekler.....	232
D. DİĞER HAZIR DEĞERLER	233
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	235

DOKUZUNCU BÖLÜM
TİCARİ ve DİĞER ALACAKLAR

I. TİCARİ ALACAKLAR	241
A. ALICILAR	242
1. Alacağın Niteliği	242
2. Alacağın Tahsili.....	243
3. Faiz Tahakkuku.....	243
B. ALACAK SENETLERİ	244
1. Alacak Senedi Türleri	245
a. Poliçe	245
b. Bono (Emre Yazılı Senet)	249
c. Çek.....	251
2. Alacak Senetleri İle İlgili Özellikli Durumlar	251
a. Alacak Senedinin Tahsili	251
b. Alacak Senedinin Ciroyu	253
c. Alacak Senedinin İskontosu	255
d. Alacak Senedinin Vadesinde Tahsil Edilememesi.....	257
e. Alacak Senedinin Yenilenmesi	259
f. Alacak Senedinin Teminata Verilmesi	260
g. Hatır Senedi	261
h. Alacak Senedinin İptali	263
C. VERİLEN DEPOZİTO ve TEMİNATLAR	264
1. Verilen Teminatlar.....	264
a. Teminatın Nakit Olarak Verilmesi	264
b. Teminatta Banka Teminat Mektubu Kullanılması.....	265
2. Verilen Depozitolar	266

D. DİĞER TİCARİ ALACAKLAR	268
II. DİĞER ALACAKLAR.....	270
A. ORTAKLARDAN ALACAKLAR	270
B. İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR	271
C. BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR	271
D. PERSONELDEN ALACAKLAR	272
E. DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR	272
III. ALACAKLARIN BİLANÇO TARİHİNDE ÖLÇÜLMESİ.....	273
A. ALACAK SENETLERİNİN REESKONTU	273
B. ŞÜPHELİ ALACAKLAR (ALACAKLARDA DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ).....	276
1. Alacaklarda Değer Düşüklüğünün Niteliği	276
2. Şüpheli Alacaklarda Şüpheli Alacak Karşılığının Tek Tek Belirlenmesi.....	277
3. Şüpheli Alacak Karşılığının Toplu Olarak Tahmin Edilmesi	278
4. Şüpheli Alacığın Tahsil Edilmesi veya Tahsilinin İmkânsız Duruma Gelmesi	281
5. Şüpheli Ticari Alacığın Değersiz Alacak Haline Gelmesi	284
6. Kayıtlardan Çıkarılan Alacığın Sonraki Bir Tarihte Tamamen veya Kısmen Tahsil Edilmesi	285
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	287

ONUNCU BÖLÜM MENKUL KIYMETLER

A. HİSSE SENETLERİ	298
1. Hisse Senedi Yatırımının Niteliği	298
2. Hisse Senedi Getirisi	299
a. Satış Kârı veya Zararı	299
b. Temettü (Kâr Payı) Kazancı	300
3. Bilanço Tarihinde Ölçme	302
4. Uzun Vadeli Amaçla Yapılan Yatırım	303
B. BORÇLANMA ARAÇLARI.....	304
1. Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS).....	305
a. Devlet İç Borçlanma Senetlerinin İlk Muhasebeleştirilmesi.....	305
b. Devlet İç Borçlanma Senetlerinin Dönem Sonunda Ölçülmesi.....	307
2. Tahvil	308
a. Tahvilin İhraç Edildiği Tarihte Satın Alınması	308
b. Tahvilin İhraç Edildiği Tarihten Sonraki Bir Tarihte Satın Alınması.....	310
3. Finansman Bonosu	312
C. DİĞER MENKUL KIYMETLER	313
D. MENKUL KIYMETLERDE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ	314
BÖLÜM EKİ:	
Yatırım Fonlarının Muhasebeleştirilmesi.....	319
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	325

ONBİRİNCİ BÖLÜM
MALİ DURAN VARLIKLAR

A. İŞTİRAKLER.....	332
1. İştirak Yatırımının Niteliği	332
2. İştirak Yatırımının İlk Muhasebeleştirilmesi	335
3. İştirak Yatırımının Bilançoda Ölçülmesi	336
4. İştirak Yatırımlarından Temettü Geliri Elde Edilmesi.....	337
5. İştirak Yatırımının Elden Çıkarılması.....	339
6. Önemli Etki Düzeyinin Altındaki Yatırımlar.....	340
B. BAĞLI ORTAKLIKLAR	341
1. Bağlı Ortaklık Yatırımının Niteliği	341
2. Bağlı Ortaklık Yatırımının İlk Muhasebeleştirilmesi	342
3. Bağlı Ortaklık Yatırımından Temettü Kazancı Elde Edilmesi	345
4. Bağlı Ortaklık Yatırımından Sermaye Kazancı Elde Edilmesi	346
C. BAĞLI MENKUL KIYMETLER.....	347
1. Uzun Vadeli Olarak Elde Tutulmak Amaçlı Edinilen Menkul Kıymetler	348
2. Yönetime Katılma Amaçlı Yapılan Ancak Henüz İştirak veya Bağlı Ortaklık Niteliği Taşımayan Yatırımlar	351
D. MALİ DURAN VARLIKLARDA DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ	353
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	357

ONİKİNCİ BÖLÜM
MADDİ DURAN VARLIKLAR

A. MADDİ DURAN VARLIKLARDA İLK MUHASEBELEŞTİRME	362
1. Arazi ve Arsalar	364
a. Arazi ve Arsanın Satın Alınması.....	365
b. Arazi ve Arsanın Kullanıma Hazır Durumda Olmaması.....	365
2. Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri.....	367
3. Binalar	367
4. Tesis, Makine ve Cihazlar	369
5. Taşıtlar	370
6. Demirbaşlar.....	371
7. Yapılmakta Olan Yatırımlar	372
B. MADDİ DURAN VARLIK EDİNİMİNDE VERİLEN AVANSLAR	377
C. MADDİ DURAN VARLIKLARIN KULLANIMI SIRASINDA KATLANILAN GİDERLER	378
D. MADDİ DURAN VARLIKLARIN BİLANÇO TARİHİNDE ÖLÇÜLMESİ	380
1. Amortisman ve Amortisman Tutarının Hesaplanması.....	380
a. Yıllık Amortisman Hesaplama Yöntemleri	383
i. Eşit Tutarlar Yöntemi	384
ii. Azalan Bakiyeler Yöntemi	387
iii. Üretim/İş Miktarını Esas Alan Yöntem.....	389
b. Faaliyet Dönemine İlişkin Amortisman Tutarının Belirlenmesi.....	390

c. Amortisman Kayıt Yöntemleri	394
i. Direkt Kayıt Yöntemi	394
ii. Endirekt Kayıt Yöntemi	396
d. Başlangıçta Hesaplanan Amortisman Tutarında Değişiklik Yapılması	399
i. Sermaye Harcamaları Sonrasında Amortisman Uygulaması.....	400
ii. Faydalı Ömrün Değişmesi Sonrasında Amortisman Uygulaması.....	401
E. MADDİ DURAN VARLIKLARIN ELDEN ÇIKARILMASI	402
1. Maddi Duran Varlıkların Satışı	402
2. Maddi Duran Varlıkların Beklenmedik Nedenlerle Elden Çıkarılması.....	409
3. Maddi Duran Varlıkların Kısmen Elden Çıkarılması	411
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	413

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

A. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLARDA İLK MUHASEBELEŞTİRME	419
1. Haklar	420
2. Şerefiye.....	423
3. Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri.....	425
4. Maddi Olmayan Duran Varlık Üretimi: Araştırma ve Geliştirme Giderleri.....	427
5. Kiralanan Gayrimenkullerle İlgili Olarak Katlanılan Sermaye Harcamaları: Özel Maliyetler	429
B. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIK EDİNİMİNDE VERİLEN AVANSLAR	430
C. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLARIN BİLANÇO TARİHİNDE ÖLÇÜLMESİ.....	431
D. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLARIN ELDEN ÇIKARILMASI.....	436
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	439

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM MALİ BORÇLAR

A. BANKA KREDİLERİ	443
1. Nakdi Krediler	444
a. Borçlu Cari Hesap Türü Krediler	444
b. Taksit Ödemeli Krediler	445
c. Anapara ve Faiz Ödemelerinin Vade Sonunda Yapıldığı Krediler	447
2. Nakdi Olmayan (Gayri Nakdi) Krediler.....	448
3. Banka Kredilerinin Bilanço Tarihinde Ölçümü.....	449
4. Banka Kredilerinin Uzun Vadeli Olarak Düzenlenmesi	452
B. BORÇLANMA ARACI İHRACI	457
1. Borçlanma Araçlarının Niteliği	457
2. Uzun Vadeli Borçlanma Araçları İhracı	460
BÖLÜM EKİ:	
Rehin Kredileri (Teminat Karşılığı Krediler).....	463
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	469

ONBEŞİNCİ BÖLÜM
TİCARİ ve DİĞER BORÇLAR

I. TİCARİ BORÇLAR.....	475
A. SATICILAR	476
1. Borcun Niteliği	476
2. Borcun Ödenmesi	476
3. Faiz Tahakkuku.....	477
B. BORÇ SENETLERİ.....	478
1. Borç Senedi Türleri	478
a. Poliçe	478
b. Bono (Emre Yazılı Senet)	479
c. Çek	480
2. Borç Senetleri İle İlgili Özellikli Durumlar	481
a. Borç Senedinin Ödenmesi.....	481
b. Borç Senedinin Yenilenmesi	482
c. Hatır Senetdi	483
d. Borç Senedinin İptali	484
C. ALINAN DEPOZİTO ve TEMİNATLAR	484
D. DİĞER TİCARİ BORÇLAR	486
II. DİĞER BORÇLAR	487
A. ORTAKLARA BORÇLAR.....	487
B. İŞTİRAKLERE BORÇLAR.....	488
C. BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR	488
D. PERSONELE BORÇLAR.....	489
E. DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR.....	489
III. BORÇLARIN DÖNEM SONUNDA ÖLÇÜLMESİ - BORÇ SENETLERİ REESKONTU ..	490
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	493

ONALTINCI BÖLÜM
ÖZKAYNAKLAR

A. ÖDENMİŞ SERMAYE	500
1. Şirket Kuruluşunda Getirilen Sermaye.....	500
2. Sermayenin Arttırılması.....	502
3. Sermayenin Azaltılması	503
B. DÖNEM NET KÂRI ve DÖNEM NET ZARARI	506
C. GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI ve GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI	506
D. SERMAYE YEDEKLERİ	507
1. Hisse Senedi İhraç Primleri	508
2. Hisse Senedi İptal Kârları	510
E. KÂR YEDEKLERİ	511
1. Yasal Yedekler	512
2. Statü Yedekleri	512
3. Olağanüstü Yedekler	513
4. Özel Fonlar	515

F. SERMAYE YEDEKLERİNİN ve KÂR YEDEKLERİNİN KÂR DAĞITIMINDA KULLANILMASI	516
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	519

ONVEDİNCİ BÖLÜM
DÖNEMSELLİK KAVRAMININ FİNANSAL TABLOLARA ETKİSİ

A. PEŞİN ÖDENEN GİDERLER	524
B. PEŞİN TAHSİL EDİLEN GELİRLER	534
C. GELİR VE GİDER TAHAKKUKLARI	540
1. Gelir Tahakkukları	540
2. Gider Tahakkukları	543
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	547

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM
MALİYET HESAPLARI

A. 7/A SEÇENEĞİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ	554
B. 7/A SEÇENEĞİNDE MALİYET HESAPLARI	558
C. 7/B SEÇENEĞİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE MALİYET HESAPLARI	563
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	565

ONDOKUZUNCU BÖLÜM
GELİR TABLOSU HESAPLARI VE VERGİ HESAPLAMALARININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

A. GELİR TABLOSU HESAPLARI	569
B. BİLANÇO TARİHİNDE GELİR VE GİDER HESAPLARININ KAPATILMASI	576
C. SERMAYE ŞİRKETLERİNDE KURUMLAR VERGİSİ'NİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ .	580
1. Dönemin Kârla Kapatılması Durumu	580
2. Verginin Tahakkuku ve Ödenmesi	585
3. Dönemin Zararla Kapatılması Durumu	586
4. Dönemin Zararla Kapatılması Ancak Vergi Yükümlülüğünün Doğması Durumu	587
D. ŞAHİS ŞİRKETLERİNDE VERGİLENDİRME	588
BÖLÜM SONU ÖRNEKLERİ	591

YIRMİNCİ BÖLÜM
MUHASEBE UYGULAMALARINDA ÖZELLİKLİ KONULAR

I. ÜRETİM İŞLETMELERİNDE STOKLAR VE ÜRETİM FAALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	597
A. SANAYİ İŞLETMELERİNDE STOKLAR.....	597
B. SANAYİ İŞLETMELERİNDE ÜRETİM FAALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ – 7/A SEÇENEĞİ	598
1. İlk Madde ve Malzemenin Satın Alınması.....	601
2. İlk Madde ve Malzeme Satın Alma Giderleri.....	602

3. Satın Alınan İlk Madde ve Malzemenin İadesi	602
4. İlk Madde ve Malzemenin İadesinde Katılan İade Giderleri.....	603
5. İlk Madde ve Malzeme Alımı Sonrasında Sağlanan İskontolar	603
6. İlk Madde ve Malzemenin Üretimde Kullanılması	604
7. İşçilik Giderlerinin Tahakkuku	604
8. Üretimle İlgili Diğer Giderlerin Tahakkuku.....	606
9. Toplam Üretim Maliyetinin Hesaplanması	607
10. Üretimi Tamamlanan Mamullerin Stoklara Alınması	608
11. Mamullerin Satışı	608
12. Satılan Mamullerin İşletmeye İade Edilmesi	609
13. Genel Üretim Giderlerine İlişkin Özellikli Bir Durum: Genel Üretim Giderlerinin Tahmini Olarak Üretim Maliyetine Yüklenmesi.....	610
C. HİZMET İŞLETMELERİNDE ÜRETİM FAALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ - 7/A SEÇENEĞİ	612
D. SANAYİ İŞLETMELERİNDE ÜRETİM FAALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ - 7/B SEÇENEĞİ.....	619
E. HİZMET İŞLETMELERİNDE ÜRETİM FAALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ - 7/B SEÇENEĞİ	626
F. ÖNCEDEN SAPTANMIŞ MALİYET YÖNTEMLERİNDE/SİSTEMLERİNDE MALİYET HESAPLARININ KULLANIMI.....	628
II. YABANCI PARALI İŞLEMLER ve KUR FARKLARI	640
A. İLK MUHASEBELEŞTİRME.....	641
B. BİLANÇO TARİHİNDE RAPORLAMA	642
1. Parasal Kalemlerin Ölçülmesi ve Kur Farklarının Raporlanması.....	643
2. Parasal Olmayan Kalemlerin Ölçülmesi ve Kur Farklarının Raporlanması	644
C. TİCARİ MALLAR ÖZELİNDE YABANCI PARALI İŞLEMLER	646
1. Yabancı Paralı Ticari Mal Alışları	646
2. Yabancı Paraya Dayalı Ticari Mal Satışları	652
III. KİRALAMA İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	656
A. FİNANSAL KİRALAMA	656
1. Kiracının Muhasebe Kayıtları	657
2. Kiraya Veren Muhasebe Kayıtları	661
B. FAALİYET KİRALAMASI.....	664
1. Kiracının Muhasebe Kayıtları	665
2. Kiraya Veren Muhasebe Kayıtları	665
C. SAT VE GERİ KİRALA İŞLEMLERİ	666
IV. KATILIM BANKACILIĞI TEMEL ARAÇLARI ve BU ARAÇLARI KULLANAN İŞLETMELERDE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	667
A. FON TOPLAMA ARAÇLARI.....	667
1. Cari Hesaplar	667
2. Katılım Hesapları	668
B. FON KULLANDIRMA ARAÇLARI	669
1. Kurumsal Finansman Desteği (Murabaha).....	669
2. Bireysel Finansman Desteği	670
3. İcara.....	671

4. Mal Karşılığı Vesaikin Finansmanı	671
5. Kâr veya Zarar Ortaklığı Yatırımları	671
MONOGRAFİLER.....	673
MONOGRAFİ-1	675
MONOGRAFİ-2	688
MONOGRAFİ-3	704
KAYNAKÇA	719
EKLER.....	721
EK:1 TEKDÜZEN HESAP PLANI	721
EK:2 AYRINTILI BİLANÇO FORMATI	729
EK:3 AYRINTILI GELİR TABLOSU FORMATI	733

GİRİŞ

İşletmeler, insan ihtiyaçlarını karşılamak için faaliyet gösteren ekonomik birimler olarak tanımlanır. Faaliyet gösterdikleri alanlara göre ticaret işletmesi, sanayi üretim işletmesi ve hizmet üretim işletmesi olarak adlandırılan bu birimlerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için yöneticilerinin ve çalışanlarının zamanında ve doğru kararlar almaları önemlidir. Temel işletmecilik fonksiyonları olarak tanımlanan araştırma ve geliştirme, satın alma, üretim, pazarlama, yönetim, finansman faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülebilmesi için yöneticilerin ve çalışanların (bir başka deyişle işletmenin iç çevresinin) alacakları kararlara dayanak oluşturulacak bilgilerin üretilmesi bir gerekliliktir.

Faaliyetlerini sürdüren işletmeler çeşitli çevrelerle ilişki içerisindedir. Ticari faaliyetlerin yürütülmesi sırasında iş ilişkisi kurulan tedarikçiler, müşteriler ve aracilar; finansman faaliyetleri çerçevesinde banka ve banka benzeri kredi kuruluşları, sermaye piyasası yatırımcıları; ortaklık faaliyetleri kapsamında mevcut ve potansiyel yatırımcılar; halka açık ve kamu yararını ilgilendiren bir işletme olunması durumunda düzenleyici kamu kurumları; vergi, sosyal güvenlik sistemi gibi konularla ilgili yükümlülükler çerçevesinde belirli kamu kurumları bu çerçevede akla ilk gelen çevrelerdir. İşletmenin dış çevresi olarak da adlandırılan bu kesimlerin işletmelerle ilişkilerinin sürdürülebilmesi ve bunların işletme hakkındaki kararı için de faydalı bilgilerin üretilmesi gerekir.

Muhasebe, işletmenin iç ve dış çevresinin kullanacağı bilgileri üretir. Bu özelliği nedeniyle bir bilgi sistemi olarak da tanımlanır. Üretilen bilgilerin hedef aldığı çevreye bağlı olarak muhasebenin temel iki dalı vardır: Yönetim muhasebesi ve finansal muhasebe.

Yönetim muhasebesi işletmenin iç çevresine yönelik bilgi üreten muhasebe dalıdır. Yöneticilerin ve çalışanların alacakları kararlara dayanak oluşturan bilgiler yönetim muhasebesi tarafından üretilir. Bu bilgiler tüm işletmecilik fonksiyonlarına ilişkin kararların alınmasında çeşitli şekillerde kullanılır. Üretilen ve belirli şekil şartları taşımayan (belirli bir formatta olmayan) raporlarla ilgililere sunulan bilgilerin gerçeği yansıtması, doğru olması ve zamanında sunulması esastır.

İşletmenin dış çevresine bilgi sunan muhasebe dalı ise finansal muhasebedir. Dış çevrenin işletme hakkında her türlü bilgiye ulaşması mümkün değildir. Başka bir deyişle bu bilgiler işletme tarafından dışarıya açıklanan bilgilerle sınırlıdır. Çok farklı çevrelere dönük olarak üretilen bu bilgilerin herkes için anlaşılabilir ve kabul edilebilir olması için belirli şekil şartları tanımlanır ve işletmeler dış çevreye bilgi sunarken bu şartlara uygun raporlama yapar. Bilgilerin sunulması sırasında kullanılan bu raporlar içinde öne çıkanlar finansal tablolardır. İşletmelerin belli bir andaki ekonomik ve finansal durumu, belli bir döneme ilişkin faaliyet sonucu (kârlılık durumu), nakit durumu gibi bilgiler finansal tablolar aracılığıyla ilgili çevrelere sunulur.

Günlük hayatta muhasebe terimi kullanıldığında çoğunlukla kastedilen finansal muhasebedir. Bu kitabın konusu da finansal muhasebedir. Finansal muhasebe, işletmelerin bir muhasebe dönemi boyunca gerçekleştirdiği faaliyetlerin nasıl raporlanacağı konusunda bilgiler içerir. Bu çerçevede; kitapta, finansal muhasebede üretilen temel finansal tablolar (bilanço ve gelir tablosu), temel finansal tablolarda sunulacak bilgiler, bu bilgilerin üretilmesinde geçerli olan kavramlar, ilkeler, kurallar ile bilgi üretme ve raporlama sistemi ele alınmaktadır.

Bu kitapta yapılan açıklamalar, temel finansal tablo düzenleyen tüm işletmelere yöneliktir. Burada açıklanan ve gerek ticaret gerek üretim işletmelerinin bu tabloları üretirken kullandığı kavram, ilke, kural ve yöntemler muhasebe kuramı açısından genel kabul görür; finansal muhasebenin kullanılmasında ve dolayısıyla finansal raporlamanın yapılmasında geçerli genel ilkeleri içerir. Bu nedenle kitabın içeriği yaygın olarak “genel muhasebe” olarak da adlandırılır. Özellikle akademik çevrelerde muhasebe eğitimi verilirken öncelikle genel ilkeler ve kurallar sunulur, bir ticaret işletmesi çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması incelenir. Bu nedenle bu kitabın adı da “genel muhasebe” olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte kitabın içeriği sadece ticaret işletmelerine yönelik değildir. Sanayi ve hizmet üretim işletmelerinin satın alma, pazarlama, yönetim, finansman fonksiyonları çerçevesindeki pek çok faaliyeti ticari işletmelerle aynıdır. Bunlara ek olarak araştırma ve geliştirme ile üretim fonksiyonları daha etkin bir şekilde devreye girer. Kitapta özellikle üretim faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik açıklamalara da yer verilmiştir.

Finansal muhasebe bilgi üretimi sırasında belirli ilkelere bağlı kalır ve finansal tablolar belirli şekil şartlarına ve kurallara uygun olarak düzenlenir. Türkiye’de, istisnaları bulunmakla birlikte, bu ilke ve kuralları belirleyen düzenleme Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğleridir. Zaman zaman istisnalara değinilmekle birlikte, bu kitapta muhasebeleştirme ve rapor-

lama işlemlerinde kısaca Tekdüzen Muhasebe Sistemi olarak adlandırılan bu düzenleme esas alınmıştır. Tekdüzen Muhasebe Sistemi maliyet hesaplarının kullanımına yönelik iki seçenek öngörmüştür. Kitapta uygulamada da yaygın olarak kullanılan 7/A seçeneği kullanılarak muhasebeleştirme yapılmıştır. Bununla birlikte 7/B seçeneği de ayrı olarak açıklanmıştır.

Muhasebe, işletmeleri ilgilendiren bir alan olmakla birlikte Türkiye’de muhasebenin gelişimi önemli ölçüde devletin ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleşmiştir. Özellikle vergi uygulamaları muhasebe uygulamalarına önemli etki- de bulunur. Vergi düzenlemelerinin amacı ve devletin vergi politikaları esas alındığında bunların muhasebe ilke ve kurallarıyla örtüşmesi beklenemez. Bununla birlikte işletmelerin vergi düzenlemeleri doğrultusunda hareket ettikleri ve işlemleri muhasebeleştirirken ve finansal tabloları düzenlerken vergi mevzuatını göz ardı edemedikleri bir gerçektir. Bu nedenle, ayrıntılı olmamakla birlikte, kitapta temel vergi düzenlemelerini de içerecek açıklamalara yer verilmiştir.

Muhasebe uygulamasını en çok etkileyen vergi düzenlemelerinden birisi Katma Değer Vergisi’dir. Katma Değer Vergisi’nin uygulanmasında genel bir vergi oranı bulunmakla birlikte, farklı mal ve hizmetler için farklı oranlar da kullanılmaktadır. Bu vergi oranlarının zaman içinde değiştirilmesi de söz konusu olabilmektedir. Kitapta Katma Değer Vergisi’ne ilişkin açıklamaların yapıldığı bölümde genel oran olan %18 kullanılmıştır. Diğer bölümlerde ise hem olası değişiklikleri göz ardı etmek hem de uygulama kolaylığı sağlamak amacıyla %10 oranı esas alınmıştır. Diğer vergiler ve diğer yasal düzenlemelerle ilgili olarak yapılan açıklamalarda kullanılan oranlarda da mevcut durum zaman zaman göz ardı edilmiştir. Okuyucuların ihtiyaç duyduklarında KDV oranları ve diğer oranlarla ilgili güncel bilgileri kontrol etmeleri gerekir.

Kitap yirmi bölüm üzerine kurgulanmıştır. Finansal muhasebeye dönük temel bilgilendirmenin ardından işletmeler tarafından gerçekleştirilen işlemlerin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesaplar ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Muhasebeleştirmeye dönük konuların ele alındığı bölümlerin sonuna uygulama örnekleri eklenmiştir. Bölümle ilgili bazı ayrıntılı işlemler için bölüm sonu ekleri kullanılmıştır. Muhasebe uygulaması açısından özellikli olduğu düşünülen bazı konular ise Yirminci Bölüm’de ayrıca açıklanmıştır. Kitabın son kısmına eklenen üç monografi ile okuyucunun bir döneme ait muhasebe işlemlerine ilişkin uygulamayı topluca görmesi sağlanmıştır.